

- наявний досвід успішної інтродукції виду;
- реальна можливість за короткий час забезпечити посадковим матеріалом реінтродукційні роботи.

Таким чином, при відборі видів рослин для їх реінтродукції пріоритет має віддаватися тим видам, яким загрожує знищення, особливо тим, які мають важливе економічне, біологічне та наукове значення.

Література

1. Антонюк Н.Е. Відтворення корисних трав'янистих рослин в рівнинних лісах УРСР/ Н.Е. Антонюк // Інтродукція та акліматизація рослин. – 1982. – Вип. 20. – С. 95 – 98.
2. Бурда Р.И. Антропогенная трансформация флоры / Р.И. Бурда. – Киев: Наук.думка, 1991. – 168 с.
3. Международная программа ботанических садов по охране растений / Под ред. И. В.Смирнова, В.Л. Тихоновой. – М.: Б. и., 2000. – 57 с.
4. Собко В.Г. Возрождение, восстановление и охрана двух вымирающих видов флоры Украинской ССР/ В.Г. Собко // Новые культуры в народном хозяйстве и медицине. – Киев: Наук. думка, 1976. – 2. – С. 151 – 154.
5. Obee E.M. Propagation and reintroduction of the endangered hemiparasite *Schwalbea americana* (Scrophulariaceae)/ E.M. Obee, R.J. Cartica // *Rhodora*. – 1997. – 99, № 898. – P. 134 – 147.
6. Town S.J. The reintroduction of native aquatic plants into Fenland ditches / S.J. Town, S.R. Runham // *Field margins: Integr. agr. and conserv. proc. symp.* – Farnham. – 1994. – P. 351 – 356.

ДО ПИТАННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ МАКРОМІЦЕТІВ ЛІСОВИХ ЦЕНОЗІВ РУБЛІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА В ОКОЛИЦЯХ С. ВЕЛИКА РУБЛІВКА (КОТЕЛЕВСЬКИЙ РАЙОН ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

*Корчака М.В., Войтенко С.І., Беседіна І.С.
Великорублівська ЗОШ I-III ступенів Котелевського району
Полтавської області
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Територія Полтавської області у мікологічному відношенні вивчена фрагментарно. Це стосується, передусім, лісових масивів, приурочених до долин річок Ворскла, Псел, Сула та їх приток, які на сьогодні є здебільшого природно-заповідними об'єктами.

Осередками біорізноманітності, зокрема й мікологічної, є лісові масиви Рублівського лісництва в околицях сіл Велика Рублівка, Милорадове, Ковалеве Котелевського району Полтавської області. Зважаючи на результати попередніх розвідок щодо видового різноманіття грибів та необхідності більш детального їх вивчення з точки зору поширення, видового складу, екології стала очевидною потреба комплексного мікологічного вивчення на визначеній території.

Попередні оригінальні дослідження видового складу шапкових грибів околиць с. Велика Рублівка проведені нами в осінній період 2010 року. Усього на досліджуваній території виявлено 40 видів грибів макроміцетів, які належать до 20 родів, 11 родин, 5 порядків класу Базидіоміцети. За результатами проведеного аналізу встановлено, що значну перевагу мають гриби порядку Агарикальні (16 видів). Серед родин найбільшою видовою різноманітністю відзначається Трихоломові (12 видів). Інші родини –

Болетові (5 видів), Русулеві (5), Лепіотові (5), Аманітові (5), Строфарієві (3) представлені незначною кількістю видів, решта представлені одним видом.

Серед порядку Болетальні (5 видів) частіше зустрічаються представники роду Болет. Порядок Агарикальні (16 видів) представляють роди Аманіта (5 видів), Лепіота (3) й Гіфолома (2). Це вказує на різноманітність цієї групи мікобіоти.

У ході досліджень вивчалися шапкові гриби різних природних лісових ценозів. Це – соснові, мішані та широколистяні ліси й лісосмуги. Чисельний видовий склад виявлений у соснових лісах (26 видів; 65%), а у широколистяних та мішаних ценозах – значно бідніший (18; 45%). Уперше з цієї місцевості наводяться рідкісні для Лівобережного Лісостепу України лепіота сосковидна та гриб-зонтик стрункий (*Macrolepiota gracilentata* (Krombh. ex Fr.).

Встановлено, що найбільшу кількість плодових тіл макроміцети утворюють в осінній період, особливо: Болет, Рядовка, Лепіота, Фламуліна, Гіфолома, Аманіта.

Екологічний аналіз виявлених видів показав, що серед них є представники всіх основних екологічних груп, що виділяють серед шапкових грибів. Найбільшу групу з них складають мікоризоутворюючі – 58% від загальної кількості. Це пояснюється тим, що більшість грибів мають здатність утворювати мікоризу з сосною звичайною, дубом, березою та іншими породами, що зустрічаються в рослинних угрупованнях околиць с. Велика Рублівка. Наприклад, більшість видів мухоморів, білий гриб здатні зростати як у соснових, так і в листяних лісах. Більшість болетових грибів, навпаки, є вузькоспеціалізованими; вони утворюють мікоризу тільки з сосною – маслюки звичайний та зернистий. Наявність у рослинних угрупованнях тих чи інших порід дерев обумовлює й наявність відповідних видів шапкових грибів. У сосновому лісі виявлено 20 видів мікоризних грибів. Із літературних джерел відомо, що саме вони відіграють важливу роль у даних екосистемах, забезпечуючи краще живлення дерев: здорове дерево – здоровий ліс, а здоровий ліс – запорука появи в ньому цінних їстівних грибів.

Таким чином, виявлені нами шапкові гриби відіграють важливу роль у екосистемах досліджуваної території. Збереження грибів у даних ценозах є важливою справою, бо надмірна діяльність людини (необмежений збір грибів, неправильна поведінка під час їх збору, під час відпочинку людей в лісі, прогін худоби через насадження та ін.) – призводить до знищення грибниці. Пожежі взагалі руйнують умови зростання, в першу чергу, мікоризних грибів, підстилкових сапрофітів, що призводить до погіршення стану даних екосистем.

Опитування серед населення показало, що масово збирають лише 9 видів грибів (17,1%), хоча на території нами було виявлено 20 видів. Більшість опитаних неправильно збирають гриби – зрізують (95%), а викручують лише незначна частина (5%). Також знають найпоширеніші отруйні гриби (бліда поганка, мухомор червоний), які при вживанні можуть спричинити смерть. При розпізнанні грибів деякі сподіваються на народні методи, забуваючи, що лише вивчення відмінностей між отруйними і їстівними грибами може вберегти від тяжких отруєнь.

У перспективі дослідження будуть продовжені в напрямку вивчення екології, особливостей поширення та созології шапкових грибів інших ценозів території та прилеглим ділянок у межах Рублівського лісництва.

Література

1. Бурова Л.Г. Загадочный мир грибов. – М.: Наука, 1991. – 97с.
2. Грибы: Справочник // Пер. с итал. Ф. Двин. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астраль», 2001 – 304с.
3. Дудка И. А., Вассер С. П. Грибы: (Справочник миколога и грибника). – К.: Наукова думка, 1987
4. Зерова М. Я., Атлас грибів України. – К.: Наукова думка, 1974. – 252 с.
5. Зерова М.Я., Раджівський Г.Г., Шевченко С.В. Базидіоміцети / Визначник грибів України. Т. V, кн. 1 – К.: Наукова думка, 1979. – 565с.
6. Зерова М.Я., Сосін П.Е., Роженко Г.Л. Базидоміцети / Визначник грибів України. – Т. V, кн. 2 – К.: Наукова думка, 1979. – 565с.

ПОШИРЕННЯ ТА ОХОРОНА РІДКІСНИХ ВИДІВ РОДУ *CAREX* НА ТЕРИТОРІЇ БАСЕЙНУ Р. УДАЙ

Лобань Л.О.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Територія басейну р. Удай, площа якого 7030 км², розташована в межах двох областей: $\frac{3}{4}$ площі – в південних районах Чернігівської області і $\frac{1}{4}$ – в північних районах Полтавської області.

За геоботанічним районуванням [1], досліджуваний регіон розташований в Бобровицько-Бахмацькому і Яготинсько-Оржицькому районах Бахмацько-Кременчуцького округу та Прилуцько-Лохвицькому районі Роменсько-Полтавського округу Лівобережнопридніпровської підпровінції Східноєвропейської провінції Європейсько-Сибірської лісостепової області.

При вивченні рослинного покриву нами у складі багатой та різноманітної флори басейну р. Удай було визначено, що значне місце займають рідкісні види, які охороняються на регіональному рівні. Серед них ми відмічаємо види із роду *Carex*, місцезростання яких нами вперше було виявлено в результаті досліджень.

До цієї групи належить два види – *Carex brizoides* L. та *Carex hartmanii* Cajand.

Carex brizoides – температний субокеанічний центральноєвропейський вид. В Україні він поширений і утворює ценози в Прикарпатті, Правобережному Поліссі, в Західному та Правобережному Лісостепу. Даний вид занесено до обласного списку регіонально-рідкісних видів у сусідній – Сумській області, а у Брянській області (Росія) – до «Красной книги Брянской области» [3].

За еколого-морфологічними ознаками – це довгокореневищний вид, який належить до екологічної групи мезофітів (стосовно водного режиму).

На Лівобережжі окремі невеликі ділянки ценозів *Carex brizoides* на Лівобережному Поліссі описали О.В.Лукаш та Ю.О.Карпенко [6] – в Городнянському та Борзнянському р-нах Чернігівської обл. В Борзнянському р-ні вид знайдений в урочищі “Великий Бір” у неглибокій западині овальної форми посеред соснового лісу.

В Лівобережному Лісостепу нами популяція даного виду була вперше виявлена неподалік від с. Валентієво (Ніжинський р-н) в невеликому лісовому масиві (урочище “Лосинівське”), який переважно складається з *Betula pendula* Roth, з домішкою *Quercus robur* L. та *Populus tremula* L. Він зростав в асоціації *Betuleto–Quercetum franguloso–caricosum (brizoidis)* [5]. Угруповання *Carex brizoides* практично займало все невеличке овальне